

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE SOCIALE
SPECIALIZAREA ȘTIINȚE POLITICE

REVISTA DE ȘTIINȚE POLITICE
REVUE DES SCIENCES POLITIQUES

Nr. 30-31 • 2011

-REFERENCES-

GHEORGHE VLĂDUȚESCU (Romanian Academy), ALEXANDRU BOBOC (Romanian Academy), FLORIN CONSTANTINIU (Romanian Academy), CRISTIAN PREDĂ (University of Bucharest), LAURENTIU VLAD (University of Bucharest), VLADIMIR OSIAC (University of Craiova), CĂTĂLIN BORDEIANU („Petre Andrei” University of Iași)

-INTERNATIONAL ADVISORY BOARD-

MIHAI CIMPOI

President of the Academy of the Republic of Moldavia

MICHAEL RADU,

Senior Fellow, Foreign Policy Research Institute, *Co-Chairman*, FPRI's Center on Terrorism, Counter-Terrorism and Homeland Security, Philadelphia, USA

YOHANAN MANOR,

Professor, University of Jerusalem, Israel

President, Center for Monitoring the Impact of Peace (CMIP)

JOZE PIRJEVEC,

Professor, University of Trieste, Italy

PATRICIA GONZALEZ-ALDEA

Professor, University Francisco de Vitoria, Madrid, Spain

OLIVER FRIGGIERI,

Professor, University of Malta

CRISTINA BEJAN,

Wadham College, Oxford, Great Britain

SLAVCO ALMÁJAN,

Professor, University of Novi Sad, Serbia

President, „Argos” Center for Open Dialogue, Novi Sad, Serbia

NICU CIOBANU

President, „Libertatea” Publishing House, Novi Sad, Serbia

SANDOR RICHTER

Senior Economist, Vienna Institute for International Economic Studies (WIIW)

JUNE TEUFEL DREYER

Professor, Department of Political Science, University of Miami, USA

-EDITORIAL BOARD-

Editor in chief: AUREL PIȚURCĂ

Deputy editor in chief: ION DEACONESCU

Editorial board: CEZAR AVRAM, VLADIMIR OSIAC, MIHAI COSTESCU, ANCA PARMENA OLIMID, COSMIN LUCIAN GHERGHE, MIRON ROMAN, CĂTĂLINA MARIA GEORGESCU, MIHAI GHIȚULESCU

NOTE of the EDITORIAL BOARD

Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques was evaluated and authorized by the National Council of Scientific Research in Superior Education (CNCSIS) in the B+ category - periodical publications indexed in international databases (May 2009) ***Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques*** is indexed by ProQuest, ProQuest Political Sciences, ProQuest 5000 International, EBSCO, Gale Cengage Learning, Index Copernicus, Georgetown University Library, DOAJ, Elektronische Zeitschriftenbibliothek EZB, Journal Seek, Intute Social Sciences.

ADDRESS

University of Craiova, 13 A. I. Cuza Street, Craiova, 200585, Dolj, Romania, Tel/Fax: +40251418515.

© 2011- Editura Universitaria

All rights reserved. All partial or total reproduction without the author's written agreement is strictly forbidden.

ISSN: 1584-224X

<http://cis01.central.ucv.ro/revistadestiintepolitice/>

CUPRINS

ISTORIE POLITICĂ

Aurel PIȚURCĂ, <i>Short historical and institutional guide of educational institutions: major steps in achieving quality of the Romanian Higher Education</i>	7
Cosmin Lucian GHERGHE, <i>Regulamentele Organice și dezvoltarea vieții constitutionale românești</i>	11
Marusia CÎRSTEA, <i>Mica Înțelegere și atașării militari români la Praga și Belgrad</i>	17
Liviu Marius ILIE, Lucian DINDIRICĂ, <i>Sucesiunea politică reflectată în cărți de cult – element comun al primei dinastii a Țării Românești și al dinastiei Hohenzollern-Sigmaringen</i>	26
Mihaela Camelia BUZATU, <i>Alegerea Parlamentului Frontului Renașterii Naționale în Iunie 1939</i>	32
Daniela OSIAC, <i>Legături la nivel înalt între România și Organizația pentru Eliberarea Palestinei (1965-1989)</i>	45

TEORIE POLITICĂ

Sorin BORZA, <i>Duplicity of the Language and the Post-violent Conformism</i>	52
Cătălin STĂNCIULESCU, <i>Holism, "dialectica disensiunii" și argumentarea deliberativă bazată pe valori</i>	61
Emanuel COPILAȘ, <i>Comunitarismul constructivist. Pentru o reimaginare a conservatorimului</i>	71
Constanțiu DINULESCU, <i>Considerații privind filosofia politică a statului în viziunea unor intelectuali europeni din secolele XV-XVI</i>	95
Oana Maria BĂLAN, <i>Metoda exegetică de interpretare: dogma completitudinii legii și omnipotenta legiuitorului</i>	111
Ionuț RĂDUICĂ, <i>Positive Freedom in Europe's Democracy. Aspects and Dilemmas upon the Liberty's Approach</i>	118
Elena-Cristina BICHI, <i>Libertate și Constrângere</i>	123

POLITICĂ COMPARATĂ ȘI REFORMĂ INSTITUȚIONALĂ

Cătălina Maria GEORGESCU, <i>Bringing Value to Public Organizations in the Politics-Administration Relations</i>	136
Simona Ionela MIHAIU, <i>O abordare sociologică a instituțiilor totale. Contribuțiile aduse de Erving Goffman la analiza instituției penitenciare</i>	146
Mihai-Alexandru COSTESCU, Mihai-Radu COSTESCU, <i>Susținerea și dezvoltarea e-Economiei în contextul economic contemporan</i>	154

Eugenia UDANGIU, <i>Globalizare și responsabilitate corporativă</i>	161
Nicoleta CĂLINA, <i>Criza economică mondială și strategiile comunicative sau lipsa acestora în limbajul politic recent italian și român</i>	166
Patricia GONZÁLEZ ALDEA, <i>Participation in radio programmes and immigration. The Romanian case</i>	173
Radu RIZA, <i>Training the processuality of European Ethnic Communities</i>	197
Maria PESCARU, <i>Factori sociali determinanți în formarea comportamentului delicvent al tinerilor</i>	205
Dan-Valeriu VOINEA, <i>Extinderea dreptului de vot la 16 ani – responsabilizarea tinerilor sau încurajarea imaturității</i>	217

POLITICA ȘI REFORMA ÎN JUSTIȚIE

Irina Olivia CĂLINESCU, <i>Reforma judiciară între exigențele europene și realitățile românești: ocupațiunea ca mod de dobândire a proprietății în reglementarea Noului Cod Civil (2011)</i>	226
George Liviu GÎRLEȘTEANU, <i>Regimul juridic al ordonanțelor de urgență în sistemul de drept românesc</i>	231

POLITICĂ ȘI RELIGIE

Anca Parmena OLIMID, <i>Notes towards a New Geopolitics in the Balkans. Old National Ideologies vs. New Religious Beliefs</i>	244
Douglas LAYCOCK, <i>Why the Supreme Court changes its mind about government aid to religious institutions: it's a lot more than just republican appointments</i>	255
Gelu CĂLINA, <i>Stat, religie și pluralism religios</i>	273

Dan-Valeriu VOINEA

**Extinderea dreptului de vot la 16 ani –
responsabilizarea tinerilor sau încurajarea
imaturității**

Dan-Valeriu VOINEA,
Universitatea din Craiova,
Facultatea de Științe Sociale, Specializarea Științe Politice
E-mail: dan.voinea@gmail.com

Abstract: *In the past years, there have been debates in many European countries regarding the lowering of the minimum age required for a person to be able to vote. Austria was the first European country, in 2007, that lowered the active voting age to a minimum of 16 and the passive voting age to 18. The Parliamentary Assembly of the Council of Europe, through the 1826 resolution, has called on its 47 member states to analyze the possibility of lowering the voting age to 16. The wave of debates has not avoided Romania, a number of stakeholders showing an interest in this matter, leading up to a possible change in the Constitution. This paper will present both the current status of the youth voting rights and the main arguments both in favour and against lowering the voting age to 16.*

Keywords: *political participation, voting age, youth vote, voting rights, electoral laws.*

Vârsta de vot este vârsta minimă stabilită prin lege pe care o persoană trebuie să o atingă pentru a fi eligibilă să voteze în alegerile publice. Majoritatea țărilor din lume au stabilit o vârstă de vot, tendința generală fiind de reducere a acesteia în timp. În același timp, aproape toate democrațiile moderne ce au ajuns la o relativă maturitate se confruntă cu o criză de prezență la vot, aceasta fiind într-o continuă scădere¹. Acest lucru a fost explicat prin faptul că noile generații nu sunt interesate de politică, având priorități diferite, ei neprivind votul ca o responsabilitate civică. Printre posibilele soluții la această criză se regăsește și implicarea tinerilor în procesul electoral mult mai devreme, acest lucru fiind posibil prin reducerea vârstei de vot.

Recomandări și evoluții europene privind vârsta de dobândire a drepturilor electorale

La 24 iulie 2011, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) a adoptat o rezoluție prin care le recomandă celor 47 de state membre în Consiliul Europei să analizeze posibilitatea de a scădea vârsta minimă de vot până la 16 ani, pentru toate tipurile de alegeri.¹ În acest moment în aproape toate statele membre ale Uniunii Europene, inclusiv în România, cetățenii au drept de vot odată cu împlinirea vârstei de 18 ani. Singura excepție la nivel statal este constituită de Austria, care în urma unei reforme a legii electorale realizată în 2007, a coborât vârsta minimă de vot de la 18 la 16 ani, oferind în același timp dreptul la vot pasiv la împlinirea vârstei de 18 ani².

Un studiu efectuat după reducerea vârstei de vot în Austria arată că aceasta a dus la reducerea impactului pe care părinții îl au asupra votului copiilor. În schimb, există un efect atât direct cât și indirect al școlii asupra interesului politic. Școlile care susțin implicarea civică și politică fie direct, fie indirect prin educație politică, au ajutat la creșterea interesului politic în rândul tinerilor. Studiul concluzionează spunând că scăderea vârstei de vot în Austria a dus la creșterea interesului față de alegeri în rândul tinerilor, întărind sistemul democratic³.

ACPE își argumentează propunerile susținând că evoluția demografică a Europei ar putea duce la creșterea marginalizării populației tinere în cadrul procesului politic – odată cu îmbătrânirea populației, puterea votului tinerilor este mult mai mică, iar spațiul politic este dominat de problemele ce sunt de interes, în special pentru persoanele mai în vârstă. O asemenea evoluție nu este benefică pentru democrație și pentru stabilitatea societăților democratice, lucru confirmat în toată Europa prin prezența la vot foarte scăzută în rândul segmentului de vârstă 18 – 24 ani. Cu cât mai mult o persoană tânără trebuie să aștepte pentru a participa în viața publică și politică, șansele ca aceasta să fie implicată când este adult scad.

În același timp, rezoluția 1826 a ACPE subliniază că tinerii trebuie să fie pregătiți pentru participarea lor în viața civică și politică, acest lucru fiind important pentru a putea asigura calitatea voturilor lor.

Cu cât este mai mare partea din populație care participă la alegeri, cu atât mai mult crește reprezentativitatea celor aleși prin voturile lor. Introducerea

votului pentru tinerii de 16 și 17 ani este un pas în această direcție. Aceștia au deja responsabilități sociale și drepturi cetățenești, fără a avea însă dreptul de a vota. Participarea în procesul electoral îi poate ajuta să fie conștienți mai devreme de responsabilitatea pe care o au față de societate, de rolul și poziția lor socială. Diminuarea vârstei minime de vot la 16 ani ar putea să conducă la o participare mai mare a alegătorilor pentru prima dată la vot, și, astfel, la o participare mai mare de ansamblu a acestora.

Prin urmare, Adunarea invită statele membre să creeze condițiile necesare pentru participarea tinerilor în viața civică, prin educație și promovarea implicării în comunitate, să studieze posibilitatea de scădere a vârstei de vot la 16 ani în toate țările și pentru toate tipurile de alegeri și să examineze posibilitatea de reducere a vârstei minime de eligibilitate pentru a candida pentru toate tipurile de alegeri (locale, regionale, parlament, senat, președinție), ori de câte ori acest lucru este considerat adecvat⁴.

Un număr mare de țări din Europa au luat deja în calcul reducerea vârstei minime a votului. Guvernul finlandez a propus în august 2010 reducerea vârstei de vot la 16 ani, însă modificarea legii electorale necesită acordul parlamentelor consecutive⁵.

În Marea Britanie, Ministerul Justiției a publicat în iulie 2007, un raport numit *The Governance of Britain* prin care propunea înființarea unei comisii privind cetățenia tinerilor - "Youth Citizenship Commission", având printre altele atribuția de a examina posibilitatea reducerii vârstei de vot⁶.

Partidul Național Scoțian a votat unanim în octombrie 2007 pentru o

politică de a reduce vârsta legală de vot la 16 ani, acordând puterea necesară pentru acest lucru Parlamentului Scoțian⁷.

La nivel internațional, Bosnia, Brazilia, Guernsey, Isle of Man, Jersey și Nicaragua au în acest moment legislație ce permite votul tinerilor la 16 ani, în timp ce Timorul de Est, Indonezia, Sudan și Seychelles permit votul de la 17 ani. Există însă excepții la nivel local și în Germania, Elveția și Statele Unite ale Americii⁸.

Evoluția vârstei minime de vot în România

În România, dreptul la vot este garantat de articolul 36 al Constituției, alineatul 1: "*Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv*". Pe lângă restricția de vârstă impusă de acesta, ce le permite să voteze doar persoanelor ce au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua alegerilor, inclusiv, singurele alte restricții sunt impuse de alineatul 2: "*Nu au drept de vot debilii sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale*".⁹

Vârsta minimă a fost modificată în repetate rânduri în sistemul electoral românesc. În 1831, aveau drept de vot toate persoanele care împliniseră 25 de ani¹⁰. Legea a fost modificată în perioada interbelică, impunând praguri diferite de vârstă pentru camerele parlamentului - 21 de ani pentru Cameră (art. 64 din Constituția României din 1923) și 40 de ani pentru Senat (art 68 din Constituția României din 1923). În timpul domiei sale, Carol al II-lea a modificat iarăși vârsta minimă de vot, renunțând la un sistem dublu în favoarea unei vârste mult

mai ridicate – cea de 30 de ani. Perioada comunistă a adus noi praguri – la 22 ianuarie 1948, Adunarea Deputaților a adoptat o nouă lege electorală, Legea nr. 9 din 22 ianuarie 1948¹¹, în care în prin articolul 1 vârsta alegătorilor era coborâtă de la 21 la 20 de ani¹². Legea electorală din 1952, adoptată ca urmare a modificării Constituției din 1948 prin Constituția Republicii Populare Române din 1952, aceasta modifică unele prevederi ale vechii legi electorale. Conform noii legi¹³, vârsta minimă pentru ca o persoană să poată avea drept de vot nu mai este 21, ci 18 ani, iar vârsta minimă pentru ca un individ să poată fi ales deputat coboară de la 25 la 23 de ani¹⁴.

Conform statisticilor oferite de EUROSTAT, la 1 ianuarie 2010 în România existau 484,024 persoane având vârsta de 16 și 17 ani, dintr-un total de 21,462,186¹⁵. În același timp, numărul celor ce au peste 18 ani și implicit ar avea drept de vot dacă duminica viitoare ar avea loc alegeri este de peste 17,492,677. Numărul de voturi ce ar putea fi exprimate în plus nu ar fi foarte mare, reprezentând o creștere de doar 2,69%.

Pentru a putea fi modificată vârsta minimă de vot, este necesară în primul rând modificarea articolului 36 al Constituției, iar demersul de revizuire a Constituției este unul destul de dificil. Conform articolului 150, alineatul 1, revizuirea poate fi inițiată de Președintele României la propunerea guvernului, de $\frac{1}{4}$ din numărul deputaților sau al senatorilor sau de 500.000 de cetățeni cu drept de vot. Referitor la inițierea modificării Constituției de către cetățeni, alineatul 2 ne spune că ei trebuie să provină din cel puțin jumătate din județele țării, având

nevoie de 20.000 de semnături pentru revizuire din fiecare județ. Dacă pasul de mai sus este îndeplinit, proiectul trebuie să treacă prin ambele camere ale Parlamentului cu minim două treimi din voturile totale ale deputaților. Ultimul pas al proiectului este probabil și cel mai dificil – noua Constituție trebuie aprobată printr-un referendum național, organizat la o distanță de maxim 30 de zile de la adoptarea ei în Parlament – iar pentru a putea fi validat, este nevoie ca 50% + 1 dintre cei care votează să susțină această modificare, dar și de o prezență la vot de 50% + 1. Ultimul criteriu este unul destul de greu de satisfăcut, ținând cont de declinul masiv al prezenței la vot, unde fiecare nou tur de scrutin după 1990 a adus un nou record.

Dacă toate procedurile pentru modificarea Constituției ar fi respectate, iar aceasta ar fi revizuită, ar urma apoi armonizarea legilor pentru a respecta vârsta de 16 ani, referindu-ne aici la legile electorale.

La nivel de inițiative în această direcție, în România, în urma recomandărilor APCE, au existat de-a lungul timpului o serie de persoane care au declarat că ar susține aceste măsuri, însă până acum, nu s-a reușit concretizarea niciuneia dintre ele. Una dintre primele propuneri de a acorda tinerilor drept de vot începând cu vârsta de 16 ani a venit din partea unui europarlamentar, membru al Partidului Democrat Liberal¹⁶. Acesta a evidențiat atât tendința istorică de reducere a vârstei la care o persoană dobândește drepturile electorale, dar și tendința la nivel european de scădere a acesteia începută de Austria. Un coleg de partid aduce următorul argument: *“Votul la 18 ani*

implică o medie de vârstă a primilor alegători de 20 de ani, întrucât cei care împlinesc 18 ani după data alegerilor, mai pot vota abia peste 4 ani. Din punct de vedere statistic, dacă s-ar introduce vârsta minimă de 16 ani, atunci vârsta medie a primilor alegători se ridică la 18 ani”¹⁷. Următoarele declarații referitoare la introducerea dreptului de vot la 16 ani au fost făcute de liderii Mișcării Verzilor, în octombrie 2010, aceștia considerând că o schimbare de această natură ar duce la responsabilizarea tinerilor și la o mai bună prețuire a valorilor democratice¹⁸. Intenția acestora a trecut însă neobservată în peisajul politic românesc și nu s-a concretizat într-o inițiativă legislativă.

Pe 11 octombrie 2011 un număr de parlamentari, membrii ai Uniunii Naționale pentru Progresul României a declarat că a fost transmisă propunerea de reducere a vârstei minime de vot la 16 ani spre analiză și adoptare către Comisia Comună a Camerei Deputaților și a Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, urmărind astfel creșterea participării tinerilor în viața publică, având astfel posibilitatea de a participa la schimbarea societății, dar și contracararea tendinței de scădere a prezenței la vot. Motivația folosită este una destul de simplistă - *”tinerii de 16 și 17 ani sunt buni să fie contribuabili, și să muncească și să plătească taxe și impozite, dar nu au dreptul să voteze”¹⁹.*

Argumente în favoarea reducerii vârstei minime de vot la 16 ani

Există o tendință la nivel mondial și european în vederea extinderii dreptului la vot pentru tineri la 16 și 17 ani. Austria

a redus vârsta de vot pentru toate alegerile la 16 ani, șapte dintre cele 16 landuri (state) din Germania au redus vârsta de vot și un canton (regiune) din Elveția a făcut, de asemenea, acest lucru. Alte țări, cum ar fi Regatul Unit, au în vedere, de asemenea, o astfel de mutare. În Germania, prezența la vot a tinerilor cu vârste între 16 și 17 ani a fost mai ridicată decât pentru anumite grupuri de persoane mai în vârstă.

Deoarece votul este expresia de bază a democrației, fiind modalitatea centrală prin care cetățenii judecă și își arată opinia față de politica guvernamentală, este normal ca un număr cât mai mare din persoanele afectate de aceste politici să aibă oportunitatea de a își exprima părerea cu ajutorul alegerilor. Dacă tinerilor cu vârste între 16 și 17 ani le este acordat dreptul de vot, ei vor avea un cuvânt direct de spus în democrația noastră și un rol în determinarea viitorul comunității lor și a societății din care facem parte.

Una din ideile care stă la baza democrației este cea a "no taxation without representation" - toate persoanele care plătesc impozite ar trebui să fie și reprezentate în sistemul politic. Ori, la 16 ani, poți să ai un loc de muncă, să plătești toate taxele și impozitele impuse de stat și poate fi considerat nedemocratic să nu ai un cuvânt de spus cu privire la activitatea celor care stabilesc aceste taxe. În același timp, tinerii sunt direct interesați de o serie de probleme cum ar fi organizarea educației și ar trebui să aibă un cuvânt de spus în politicile publice din acest domeniu.

O persoană care a împlinit vârsta de 16 ani are dreptul să întemeieze o familie prin intermediul instituției căsătoriei,

atâta timp cât obține un aviz medical sau acordul părinților, așa cum prevede noul Cod Civil: *"Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul."*²⁰ Putem deduce astfel că, dacă o persoană este considerată destul de matură fizic, psihic și emoțional pentru a putea lua o hotărâre de asemenea importanță, atunci este destul de responsabilă și pentru a putea vota. Ducând mai departe acest argument, conform articolului 39 din aceeași lege, "minorul dobândește, prin căsătorie, capacitatea deplină de exercițiu", iar așa cum aflăm din articolul 37, "capacitatea de exercițiu este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile". Astfel, dacă o persoană de 16 ani poate fi destul de responsabilă pentru a-și asuma toate drepturile și obligațiile ce vin odată cu posibilitatea de a încheia acte juridice, putem presupune că aceeași seriozitate poate fi aplicată și comportamentului electoral.

În societatea de astăzi, accesul la informație este mult mai liber, iar o persoană de 16 sau 17 ani poate fi considerată mult mai matură. Nu există o diferență semnificativă între un adolescent în vârstă de 16 ani și unul ce a împlinit 18 ani când vorbim despre capacitatea de a vota. Distincția este arbitrară, putând spune că la 18 ani luăm în continuare multe decizii fără a ne afla în deplină cunoștință de cauză. Dar hotărâri neinformate putem lua și la 40 de ani, fără a risca însă să ne pierdem dreptul de vot. Dreptul de vot nu este condiționat de cunoștințele individului cu privire la

problemele politice de actualitate - nu depindem de teste de cunoștință generală pentru a obține un card de alegător, acest lucru putând duce la privarea a unei mari părți a populației adultă de dreptul la vot. Dacă tinerii nu sunt considerați în măsură să voteze până când ei nu împlinesc optsprezece ani, atunci motivația lor de a se informa cu privire la politică este redusă semnificativ - iar o parte din rolul unei democrații este de a acționa pentru educația politică a cetățenilor săi. În cele din urmă, chiar dacă am admite că tinerii ar cunoaște mai puțin și ar fi mai puțin interesați de politică decât individul mediu, actul de a vota este prin sinea lui unul selectiv. Persoanele neinteresate de politică, indiferent că este vorba de tineri sau adulți, au o probabilitate mai mică de a merge la vot. Ce înseamnă concret acest lucru este că oamenii care vor fi capabili să profite de scăderea vârstei de vot sunt cel mai probabil adolescenții deja interesați de politică, în timp ce, cei la care interesul este foarte scăzut nu vor avea parte de nicio schimbare - ei oricum au o probabilitate mult mai mică de a participa la scrutin.

Limita stabilită la 18 ani este până la urmă una aleatoare - la începutul secolului trecut fiind în aproape toate țările de 21 de ani, iar înainte de aceasta chiar și 25 sau 30 de ani. Motivele folosite în impunerea limitelor de vârstă atât de înaintate erau aceleași argumente care sunt folosite acum de cei care se opun coborârii pragului de vârstă până la 16 ani, și anume că indivizii ar fi prea imaturi sau ignoranți pentru a-și putea folosi votul cu înțelepciune. Dar după cum timpul a demonstrat, la 18 ani poți fi la fel de capabil pentru a lua hotărâri informate și a îți exprima opinia politică ca și la 21

de ani. Nu există niciun proces magic de transformare între vârsta de 16 ani și cea de 18 ani, nicio operație care să transforme indivizii de rând în cetățeni cu depline drepturi, cunoscători ai democrației. Dobândirea maturității este proces evolutiv, fără o limită clară – persoane mai tinere pot fi adesea la fel sau mai bine informate despre politică decât seniorii lor, care au deja drept de vot. În plus, societatea le oferă deja tinerilor la 16 ani o prezumție de maturitate, oferindu-le acestora libertate cu privire la o serie de alegeri foarte importante – se pot căsătorii, pot să renunțe la sistemul de învățământ, își pot lua responsabilitatea unui loc de muncă etc.

Reprezentarea poporului în organizarea politică a statului ar putea fi crescută odată cu scăderea pragului de vârstă – iar un număr mai mare de votanți ar conferi o legitimitate mai mare aleșilor. Excluzând un segment din populație - în acest caz, persoanele ce au sub 18 ani – este neglijat un grup social ce are propriile preocupări, dificultăți și interese. Ei pot avea o perspectivă distinctă asupra problemelor cu care se confruntă – în special referitor la sistemul educațional, unde efectele tuturor politicilor aplicate sunt simțite direct de acest grup. Părerea tinerilor direct implicați în această problemă nu este și nu trebuie să fie mai puțin importantă decât cea a celor ce nu sunt părți interesate în acest caz – cum ar fi, spre exemplu, o persoană de 30 de ani, fără copii, ale cărei voturi influențează politicile din învățământ.

În același timp, scăderea pragului de vârstă ar fi o șansă pentru tineri să fie mult mai implicați în viața politică și societate. O mare parte din ei sunt puși în

fața primului sufragiu abia la vârsta de 22 de ani, iar deschiderea votului pentru cei de 16 și 17 ani ar asigura mai multe oportunități de vot în adolescență, oferind astfel scrutinului democratic un rol mai important ca element esențial de tranziție spre viața adultă, ajutând în acest mod la crearea unui interes politic și al unui obicei de vot pentru viitor.

Spre deosebire de generațiile anterioare, tinerii de acum sunt mult mai bine informați, având începând de la școală discipline cum ar fi educație civică, educație socială și educație politică. De asemenea, tinerii de azi au acces la o gamă extinsă de media, inclusiv la internet, de unde pot obține informații și unde se angajează în discuții pe diverse teme, inclusiv politice. Aceștia trebuie de asemenea, în opinia noastră, să dispună de o șansă de a pune în practică cât mai devreme lucrurile învățate, prin intermediul votului.

Vârsta de 18 ani este marcată de o serie de schimbări importante – indivizii sunt mult mai susceptibili să se mute de acasă, să își caute un loc de muncă stabil sau să pornească pe drumul studiului universitar. În această perioadă foarte aglomerată a vieții, exprimarea voinței politice prin vot poate mult prea ușor să scadă în lista de priorități a persoanei.

Argumente împotriva reducerii vârstei minime de vot la 16 ani

Tinerii sunt prea imaturi. Este absurd să argumentezi că toată lumea ar trebui să aibă drept de vot. Mergând pe acest principiu, de ce să nu aibă acest drept și cei de 14 ani? Democrația nu este un sistem al libertății totale - întotdeauna trebuie să existe limite, însă deși există persoane de 16 ani care pot fi destul de

responsabile pentru a vota, statu-quo ne protejează în fața majorității imature și iresponsabile.

Este greșit să presupunem atunci când persoane de 18 ani ce sunt afectate de mai multe probleme din domeniul politic, cum ar fi legislația muncii, starea educației etc, nu sunt foarte implicate în procesul politic, atunci persoanele mai tinere se vor implica. Reducând argumentul la absurd, politicile în domeniul educației la grădiniță afectează direct toate persoanele ce au vârsta de 4 ani. Dar asta nu înseamnă că trebuie să le dăm drept de vot. Trebuie să avem încredere în oamenii maturi să voteze în locul lor, pentru binele lor.

Există de asemenea riscul ca majoritatea tinerilor de 16 ani să voteze cu persoanele indicate de părinții lor. Nu există nicio garanție că ei ar lua în considerare toate aspectele unei probleme și că ar lua o decizie informată. La o vârstă așa mică, ei pot fi manipulați foarte ușor de prieteni, de familie, de profesori sau de alte părți interesate să voteze pentru o persoană dorită. Dacă ei nu înțeleg politicile și vizunea propusă de un partid sau de un om politic, ar putea vota o persoană care de fapt nu îi reprezintă.

Din moment ce există o problemă în a îi convinge pe cei care au deja drept de vot să își exercite această responsabilitate, atunci poate soluția ar fi să le oferim motive mai serioase pentru a o face: prin creșterea prezenței educației politice, prin abilitarea publicului astfel încât să îi facem să conștientizeze că pot influența politicile, și poate chiar de a schimba sistemul electoral pentru a face Parlamentul să reflecte mai bine opinia publică.

Concluzii

Există o tendință generală de scădere progresivă a vârstei de vot, atât în Europa cât și în România – primul pas în acordarea de drepturi electorale tinerilor cetățeni, în vârstă de 16 ani, fiind făcut în Europa de către Austria. La recomandarea Consiliului Europei, o serie de state vor analiza această opțiune, urmărind implicarea tinerilor în societate dar și creșterea puterii democrației prin creșterea reprezentării și echilibrarea raporturilor de vârstă dintre votanți, având în vedere că toată Europa trece printr-un proces de îmbătrânire a populației.

Se pot aduce argumente atât în favoarea cât și împotriva acordării dreptului de vot încă de la 16 ani, însă cert este că, în România, această modificare este dificilă, în principal din punct de vedere tehnic – ea nu poate avea loc decât odată cu revizuirea Constituției în cadrul unor reforme mai ample, neavând puterea de a genera interesul necesar pentru a fi modificată Constituția doar pentru acest motiv. În același timp sunt șanse foarte mari ca o nouă Constituție să treacă prin scrutinul popular în următorii doi ani – iar la această modificare merită să fim atenți.

Note:

¹ Andre Blais, Daniel Rubenson, *Turnout Decline: Generational Value Change or New Cohorts' Response to Electoral Competition*, 2007.

² "Austria opens the polls to 16-year-olds", *The Independent*, 26 septembrie 2008, sursa: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/austria-opens-the-polls-to-16yearolds-943706.html>

³ Eva Zeglovits, Martina Zandonella, *Political interest among young Austrians before and after lowering voting age*, prezentat la European Consortium for Political Research, 25 august 2011

⁴ Rezoluția 1826 din 2011 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, art. 7

⁵ Helsinki Times, Voting age may be lowered to 16, 5 august 2011, sursa: <http://www.helsinkitimes.fi/htimes/domestic-news/politics/11998-voting-age-may-be-lowered-to-16.html>

⁶ Research Paper 07/72 / 26.10.2007, House of Commons Library, sursa: <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2007/rp07-072.pdf>

⁷ "SNP in move to lower voting age to 16", *Herald Scotland*, 13 iunie 2008, sursa: <http://www.heraldscotland.com/snp-in-move-to-lower-voting-age-to-16-1.846832>

⁸ National Youth Rights Association, Voting Age Status Report, sursa: <http://www.youthrights.org/issues/voting-age/voting-age-status-report/>

⁹ Constituția României – 2003, art. 37

¹⁰ Cristian Preda, *Rumanii fericiți. Vot și putere de la 1831 pînă în prezent*, București, Editura Polirom, 2011, p. 70

¹¹ Publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 19 din 23 ianuarie 1948.

¹² Ioan Scurtu, *Istoria contemporană a României, 1918-2004*, Ediția a III-a, București,

Editura Fundației România de Măine, 2004, p. 344

¹³ Legea nr. 9/1952 pentru alegerea deputaților în Marea Adunare Națională, publicată în „Buletinul Oficial” al Marii Adunări Naționale a R.P.R., nr. 1 din 27 septembrie 1952, art. 2-3.

¹⁴ Mihaela Melinte, *Sistemul electoral din România în perioada regimului comunist*, publicat în Analele Universității „OVIDIUS” – Seria Istorie, Volumul 6, 2009

¹⁵ EUROSTAT, Populația României la 1 Ianuarie 2010, după vârstă.

¹⁶ cristianpreda.ro – *O propunere: vot de la 16 ani*, 14 septembrie 2009, sursa: <http://cristianpreda.ro/2009/09/14/o-propunere-vot-de-la-16-ani/>

¹⁷ Mesagerul de Bistrița-Năsăud, *Amendament pentru modificarea Constituției: drept de vot la 16 ani*, 29 iulie 2011, sursa: <http://www.mesagerul.ro/2011/06/29/amendament-pentru-modificarea-constitutiei-drept-de-vot-la-16-ani>

¹⁸ citynews.ro, *Miscarea Verzilor vrea dreptul la vot de la 16 ani*, 27 iunie 2011, sursa: <http://www.citynews.ro/alba/politica-13/miscarea-verzilor-vrea-dreptul-la-vot-de-la-16-ani-124045/>

¹⁹ politicaromaneasca.ro, *Goana după voturi. UNPR propune ca tinerii să voteze de la 16 ani*, 12 octombrie 2011

²⁰ Legea 287/2009, articolul 272